

ΚΥΡΙΑΚΗ Η΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

(Ματθ. ιδ΄ 14-22)

Ὁ χορτασμός τῶν πεντακισχιλίων Ἡ Λειτουργική διάσταση τοῦ θαύματος

Ἐκπληκτικὸ ἦταν τὸ θαῦμα τοῦ χορτασμοῦ τῶν πέντε χιλιάδων ἀνδρῶν ποὺ ἔκαμε ὁ Κύριος κοντὰ στὴ Βηθεσδά. Τόση ἐντύπωση ἔκανε μάλιστα στοὺς Ἰουδαίους, ὥστε πολλοὶ κατέληξαν στὸ συμπέρασμα ὅτι, αὐτὸς εἶναι ὁ προφήτης ποὺ περιμένουν καὶ γι' αὐτὸ ἤθελαν νὰ τὸν ὀρίσουν βασιλέα¹. Πέρα ὅμως ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἀνθρώπινες διαθέσεις καὶ ἐγκόσμιες ἐπιθυμίες, τὸ θαῦμα ἔχει κοινωνική, ἐκκλησιολογική καὶ εὐχαριστιακὴ σημασία.

Ἡ κοινωνική καὶ ἐκκλησιολογική τοῦ σημασία

Τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων τὸ ἔκανε ὁ Κύριος. Ὅμως κατὰ τὴ διανομὴ καὶ διατροφή τοῦ πλήθους χρησιμοποίησε καὶ τοὺς μαθητὲς Του. Ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ τους αὐτὴ οἱ μαθητὲς Του ἀπέκτησαν κάποια ἐμπειρία· διδάχθηκαν τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θὰ μπορούσαν νὰ ὀργανώσουν τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο, ἢ ὅπως συνήθιζαν νὰ τὸ λέγουν τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας². Οἱ Χριστιανοὶ ἔθεταν ἀργότερα στὴ διάθεση τῶν Ἀποστόλων τὰ ὑπάρχοντά τους καὶ αὐτοὶ μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὰ ἀξιοποιοῦσαν ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τῶν πιστῶν στὴν τοπικὴ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων³. Ἀργότερα, κατὰ τὴν ἐξάπλωση τῆς Ἐκκλησίας, τὰ κοινωνικὰ προβλήματα ὁποιασδήποτε μορφῆς, εὑρίσκαν τὴ λύση τους μὲ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας⁴.

Κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς ἦταν ἡ θεία Λατρεία⁵. Μετὰ ἀπὸ τὴ θεία Λειτουργία, ἀκολουθοῦσε ἡ διακονία γιὰ ἀνθρώπους, ποὺ εἶχαν κάποια χρεία· δηλ. συλλογὴ χρημάτων, παροχὴ βοηθημάτων γιὰ ἀγορὰ φαρμάκων καὶ τροφίμων, οἰκονομικὴ ἐνίσχυση οἰκογενειῶν ποὺ εἶχαν περιέλθει σὲ ἀνάγκη. Κατὰ τὰ χρόνια τῆς ὑποδούλωσης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπὸ τὴν Ὄθωμανικὴ κυριαρχία, τόσο στὴ Μ. Ἀσία καὶ στὸν Πόντο, ὅσο καὶ στὴν λοιπὴ Ἑλλάδα συγκεντρώνονταν, μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ Ἱερέως, οἱ νέοι μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία καὶ βοηθοῦσαν ἄλλοτε στὴ σπορὰ καὶ ἄλλοτε στὸ θερισμὸ τοῦ χωραφιοῦ ἀνήμπορων οἰκογενειῶν. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο, δὲν καταλύθηκε ἡ

¹ Ματθ. 14, 13.

² Πραξ. 2, 46.

³ Πραξ. 4, 34-35.

⁴ ΡΓ. 31, 277-304.

⁵ Πραξ. 2, 42.

ἀργία τῆς Κυριακῆς, ἀλλὰ ἀγιάζονταν μὲ ἔργα ἀγάπης⁶. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Λούκαρης, ὡς Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (1601-1620), ἐπέλεσε ἀξιόλογο ἀνακαινιστικὸ ἔργο, συγκέντρωσε χρήματα μὲ ἐράνους σὲ ὀρθόδοξες χῶρες γιὰ τὴν πληρωμὴ τῶν χρεῶν τοῦ Πατριαρχείου, ἴδρυσε καὶ ἀνακαίνισε ναοὺς, περιέθαλψε πάσχοντες, διατέλεσε ἓνα μέγιστο κοινωνικὸ-ποιμαντικὸ ἔργο⁷.

Ἡ εὐχαριστιακὴ σημασία τοῦ θαύματος

Ὁ Κύριος, ποὺ ἀντίκρουσε τὰ πλήθη νὰ ἔρχονται πρὸς Αὐτὸν μὲ ἐμπιστοσύνη τοὺς εὐσπλαχνίσθηκε, καθότι, ἦταν σὰν πρόβατα χωρὶς ποιμένα⁸. Μὲ τὴν ιδιότητα αὐτὴ τοῦ ποιμένος ποὺ φροντίζει γιὰ τὸ ποίμνιο, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος φροντίζει ὡς Μεσσίας, ὄχι ἀπλῶς γιὰ τὴν πρόσκαιρη τροφή, ἀλλὰ γιὰ τὴν κατ' ἐξοχὴν τροφή, τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Του, ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας διὰ μέσου τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Τὰ λόγια τῆς σημερινῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς: «λαβῶν τοὺς ἄρτους...»⁹, προτυπώνουν μὲ σαφήνεια τὶς λειτουργικὲς ἐκφράσεις τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας· ἀφοῦ πῆρε τὰ ψωμιὰ καὶ σήκωσε τὰ μάτια Του εἰς τὸν Οὐρανό, τὰ εὐλόγησε καὶ τὰ ἔδωσε στοὺς μαθητὲς καὶ κατ' ἐπέκταση οἱ μαθητὲς στοὺς ἀνθρώπους. Οἱ Ἰουδαῖοι ποὺ εἶδαν τὸ θαῦμα τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεντακισχιλίων τὸ ἐρμήνευσαν ὡς ἓνα σημεῖο δυναμικῆς παρουσίας τοῦ Μεσσία. Γι' αὐτὸ ἔλεγον μεταξύ τους ὅτι, αὐτὸς εἶναι ὁ προφήτης ποὺ πρόκειται νὰ ἔλθει στὸ κόσμον καὶ σκέφτηκαν νὰ τὸν ἀδράξουνε καὶ νὰ τὸν ἀνακηρύξουν Βασιλέα. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ τοῦ Μεσσία, ποὺ δημιούργησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἦταν κοσμικὴ καὶ ἀνταποκρινόταν στὶς ἐθνικὲς τους προσδοκίες, δηλαδὴ νὰ τοὺς ἐλευθερώσει ὁ Μεσσίας ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ νὰ μεγαλοουργήσουν ὡς ἔθνος ἀνεξάρτητο. Δὲν μπόρεσαν νὰ κατανοήσουν ὅτι ὁ Μεσσίας εἶναι ὁ ποιμὴν τοῦ καινοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποία τροφοδοτεῖ ὄχι μὲ τὴν πρόσκαιρη τροφή, ἀλλὰ μὲ τὴν αἰώνια ποὺ εἶναι τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Του.

Τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας διενεργεῖ τὴν ἐνότητα ὅλου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος καὶ συγχρόνως τρέφει διαρκῶς τὰ μέλη ὡς τὴν ἀνάστασιν¹⁰. Εἶναι τὸ μυστήριον ποὺ θεμελιώθηκε στὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν μυστικὸ Δεῖπνον. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μάλιστα ἐρμηνεύει καὶ τὴν σημασία τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ὡς θυσίας καὶ ζωοποίησης¹¹. Τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι θυσία, μέσο ἀθανασίας ἢ φάρμακο, ὅπως ἀναφέρει ὁ

6 Βλ. Δ. Ρήγα, *Ορθόδοξη Μαρτυρία*, Θεσσαλονίκη 1993, σελ. 251.

7 Βλ. Χ. Παπαδοπούλου, *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας*, εκδ. Β', Αθήνα 1985, σελ. 671.

8 Ἰωαν. 10, 31.

9 Ματθ. 14, 19.

10 ΡΓ. 7, 1127B.

11 Ματθ. 26, 26-29, Μαρκ. 14, 22-25, Λουκ. 22, 17-20, Ἰωαν. 6, 53-55.

Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος καὶ συνάμα ὁ ἐνοποιητικὸς καὶ ζωοποιητικὸς κρῖκος μεταξὺ τῶν μελῶν καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκοδομῆς. Αὐτὴ ἡ ἐνοποιητικὴ δύναμη εἶναι «καθαρτήρια δύναμη» τῶν διαβρωτικῶν ἐπιρροῶν καὶ συγχρόνως κάνει τὸ σῶμα τῆς σύναξης νὰ εἶναι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ¹².

Κατὰ τὴν προσευχὴν ποὺ ἔκανε ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος πρὶν τὸ μαρτύριό του εἶπε τὰ ἐξῆς μεστὰ λόγια: «Ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἐν ἀφθαρσίᾳ Πνεύματος Ἁγίου»¹³. Στὰ λόγια του φαίνεται ἡ δυνατὴ συνοχὴ καὶ ἡ ζωτικότητα ποὺ παρέχει ἡ Θεία Εὐχαριστία στὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα. Τὰ μέλη αὐτοῦ τοῦ σώματος στρατεύονται, μέσα ἀπὸ φωτιὰ καὶ δάκρυα, γιὰ ἕναν ἀγῶνα καὶ ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀνάστασης καὶ τῆς ἀφθαρσίας. Τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας νοεῖται λειτουργικά, σὲ διαστάσεις κοινωνικῆς τῶν μελῶν τοῦ σώματος καὶ συνάμα εἶναι αὐτὸ ποὺ τρέφει, οἰκοδομεῖ καὶ δίνει τὴν κινητήρια δύναμη πρὸς τὰ ἔσχατα. Ἔτσι, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὀργανισμὸς γίνεται κάτι τὸ ζωντανό, πάντοτε ἐνοποιούμενο καὶ ἀνοιχτὸ πρὸς τὸ μέλλον. Ἡ τροφή καὶ ἡ ζωοποίηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, τὴν κάνει ἐνεργὸ καὶ κινητικὴ πρὸς τὴν ἀγαθότητα.

Ἐν κατακλείδι, τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ ἀκολουθία ποὺ ικανοποιεῖ τὶς θρησκευτικὰς μας ἀνάγκες, ἀλλὰ εἶναι τὸ μυστήριον στὸ ὁποῖο φαίνεται ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τῶν μελῶν αὐτῆς με κυβερνήτη τὸν ἴδιον Χριστό. Ὁ Χριστὸς εἶναι κατὰ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας παρών, εὐλογῶν, τρέφων καὶ ἀγιάζων τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ὅπως εὐλόγησε στὴν ἔρημον τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθῦς.

Ἀρχιμ. Τίτος Γιαννούλης
Ἐφημέριος Ἁγ. Ἀποστόλων
Λευκοθέας

¹² PG. 5, 656A, PG. 5, 661A. Das Volk Gottes.

¹³ PG. 20, 356A.